

Nem külső társadalmi, ideológiai utasítást persze. Hanem mint magasrendű, isteni parancsot. A költészet – szolgálat. Rettenő erős most a törekvés arra, hogy szekularizálják az orosz irodalmat, hogy megfosszák attól, ami a lényegét alkotja: a szolgálattól. Vitya Jerofejev azt propagálja széltében-hosszában, hogy nosza, szabadítsuk meg az orosz irodalmat az erkölcstani prédikációk, a didaxis bacilusától. Ez tőlem teljesen idegen. Ha a „didaxis bacilusának” tituláljuk azt, ami az orosz irodalom lényege, akkor valahová messze a perifériára sodorjuk azt, ami miatt a világ szeret bennünket. És becsül. Ha jól emlékszem, Thomas Mann volt az, aki épp ezért nevezte szentnek az orosz irodalmat. A magasrendű belső pártoszáért, végsőkéig vitt morális tartásáért. Az az eszményem, hogy az orosz irodalom ne démonokat teremtsen, hanem éppenséggel járuljon hozzá ahhoz, hogy kiűzzük őket Oroszországból végsőkéig elgyötört testéből.

Azt, amit most az egész orosz underground szeretne, halálra ítélt vállalkozásnak nevezem, pontosabban olyan vál-

lalkozásnak, ami halálra ítéli, katasztrófába sodorja az orosz kultúrát magát.

Nagy vitái voltak, vannak Lotman-nal...

A nyelvet egyáltalán nem lehet önálló kategóriaként kezelni, a nyelv egyértelműen a történelem, a kultúra produktuma. A nyelv, van erre egy nagyon szép orosz szó: kinyilatkoztatás, a legbenső lényeg megjelenése, láthatóvá válása. Amikor ez a titok, ez a misztérium megfoghatóvá, szemlélhetővé válik, fölgyorsul a tudatos tevékenység is, fölgyorsul a képi gondolkodás, s a nyelv csak ekkor testessül meg szemlélhetően.

A költészet számomra nem csupán ihlet, örökös lángolás, teljes feloldódás, hanem mély, gondolatilag megalapozott világrészékelés: a világ szemléletének láthatóvá tétele. A poétika mint az egész költői gondolkodást meghatározó rendszer az én esetemben sokkal erősebben gondolati-filozófiai kötöttségű,

mint más kortársamnál. Kategorikusan elutasítom azt, hogy valaki saját szubjektív beszédmódját emelje a versnyelv rangjára. A költészetem alapja az, mint az egész pravoszláv vallási gondolkodásé: a kánonon, a klasszikus költészeti szabályrendszeren belül maradva megjeleníteni a számomra érvényes gondolati tartalmat. Újítás a kánonon belül: ez az orosz ikonművészet alapelve. Első pillantásra mindegyik ikon ugyanazt a képi mintát, ugyanazokat a technikai eljárásokat követi, a tábla előkészítésétől a festék megválasztásáig, amit Florenszkij olyan zseniálisan leírt az IKONOSZTÁZ-ban, ezenkívül mégis mindegyik alkotás önérvényű.

Volt olyan bírálója, aki szemére vetette, visszasírja a régi illegális időket, saját sorát fordítva Maga ellen: „Édes volt-e az élet a komisszárok alatt?”

Egyetlen hatalmas fazékban főttünk, fortyogtunk mind, a totalitarizmus fedője alatt, az ember leélhetett tíz-tizenöt évet abban a meggyőződésben hogy ő egy abszolút zseni: szavalhatott, karjával hadonászva, ott, a konyhában, amennyit csak akart, égett a gyertya, mindenki csodálta, de mivel a nyilvánosság elé nem léphetett, nem volt semmi külső mérce. Most ezt a fedőt leemelték, az összes gőz elszállt, mindenki ott áll csupaszon, mindenki színe előtt.

KUBLANOVSKIJ

Orosz hazám

Orosz hazám!

Esőd a vízözönnek bátyja,
s az októberi szél, gyűjtván a lombokat...
A tetves, züllött barakkba: Európába
álmunkat visszük el arról, aki te vagy.

Más téged meg sem ért. Nehéz évek során
megvádolt tenfiad.
Gyom és romok között, füst barna alkonyán,
mint rőt parázs nap,

kialszol.
S könnyeit siratóasszonyoknak
ki hiszi-látja itt?
Vakond-vakon, megrokkanva tapogatóznak
lelkünk foszlányai.

...Oroszhon, templomok
tornácain zokogtál,
oltáraidról vitték el fiaidat.
Oly tájakon, ahol már csillagfény se kószál,
őrizték álmukat arról, aki te vagy.

(1978)

BAKA ISTVÁN fordítása ■■■